

მდგრადი განვითარების მიზანი 5: გენდერული თანასწორობის მიღწევა და ყველა ქალისა და გოგონას გაძლიერება.

შინაარსი

მდგრადი განვითარების მიზანი 5: გენდერული თანასწორობის მიღწევა და ყველა ქალისა და გოგონას გაძლიერება.1

რაში მდგომარეობს მიზნის არსი?1

ქვემიზნები მიზნისთვის „გენდერული თანასწორობა“:.....2

ფაქტები და მონაცემები:.....3

გენდერული თანასწორობის არსი.....**¡Error! Marcador no definido.**

ტერმინები4

გენდერული უთანასწორობის მიზეზები.....5

როგორ იზომება გენდერული თანასწორობა.....7

როგორი პროგრესი გვაქვს მიღწეული?9

გენდერთან დაკავშირებული რა გამოწვევები რჩება?9

რა შეგვიძლია გავაკეთოთ ამ საკითხების მოსაგვარებლად?10

მე რისი გაკეთება შემიძლია.....10

გამოყენებული ლიტერატურა:11

ქვიზი (სწორი პასუხები გამწვანებულია).....**¡Error! Marcador no definido.**

რაში მდგომარეობს მიზნის არსი?

ყველა ქალისა და გოგონას გაძლიერება, იმისთვის რომ მიიღწეს გენდერული თანასწორობა.

გენდერული თანასწორობა, უპირველეს ყოვლისა, ადამიანის უფლებაა. ქალებს უფლება აქვთ, იცხოვრონ ღირსეულად, სიღარიბისა და შიშის გარეშე. ქალთა გაძლიერებას არსებითი მნიშვნელობა აქვს მდგრადი განვითარების მისაღწევად და სიღარიბის აღმოსაფხვრელად, აუცილებელი საფუძველია მშვიდობიანი, სამართლიანი, წარმატებული და მდგრადი მსოფლიოსთვის. ძლიერი ქალები ხელს უწყობენ ოჯახებისა და თემების კეთილდღეობას და პროდუქტიულობას და მომავალი თაობის სამომავლო პერსპექტივების გაუმჯობესებას.

მაშინ, როდესაც ათასწლეულის განვითარების მიზნების ფარგლებში (გოგონებისთვის და ბიჭებისთვის დაწყებით განათლებაზე თანაბარი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა) მსოფლიომ მიაღწია დაწყებით საფეხურზე გოგონების ჩართვას და ამით გოგონათა გაძლიერებას, მსოფლიოს სხვადასხვა ნაწილში ქალები ჯერ კიდევ არიან დისკრიმინაციის მსხვერპლნი.

სამწუხაროდ, დღეისათვის, ყოველწლიურად საშუალოდ 15-49 წლამდე ასაკის ქალების ყოველი მეხუთე აცხადებს მათი პარტნიორის მხრიდან ფიზიკური ძალადობის ან სექსუალური შევიწროვების შესახებ. ამასთან მსოფლიოს მასშტაბით 49 ქვეყანის ფარგლებში ჯერ კიდევ არ არის მიღებული კანონმდებლობა ქალების ოჯახური ძალადობისგან დასაცავად.

გენდერული თანასწორობის მიმართულებით პროგრესი სახეზეა, თუმცა ჯერ კიდევ აქვს ადგილი ნაადრევ ქორწინებებსა და ქალთა გენიტალიების დასახიჩრებას, რაც გასული ათწლეულის განმავლობაში შემცირებული იქნა 30%-ით, თუმცა, ჯერ კიდევ ბევრია გასაკეთებელი ამ ზიანისმომტანი პრაქტიკის სრულად აღმოსაფხვრელად.

ქალებისათვის განათლებაზე, ჯანდაცვაზე, ღირსეულ სამუშაოებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, ასევე, მათი წარმომადგენლობა პოლიტიკური და ეკონომიკური გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში ხელს შეუწყობს მდგრად ეკონომიკას და დიდ სარგებელს მოუტანს საზოგადოებას და ზოგადად, კაცობრიობას. სამუშაო ადგილზე ქალთა თანასწორობისათვის ახალი სამართლებრივი ჩარჩოების დანერგვა და ქალთა მიმართ ძალადობრივი პრაქტიკის აღმოფხვრა არის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი იმისათვის, რათა დასრულდეს ქვეყანაში ფართოდ გავრცელებული გენდერული დისკრიმინაცია.

ქართულ სინამდვილეში გენდერზე საუბარი არასწორი ინტერპრეტაციით მიმდინარეობს, სამწუხაროდ, მხოლოდ ქალთა პრობლემებზე მსჯელობას გულისხმობს. საქართველოში არსებული გენდერული დისბალანსი უბიძგებს საზოგადოებას, გენდერი ქალთა ინტერესებისთვის ბრძოლასთან გააიგივოს. ეს კი გვიჩვენებს, რომ რადიკალურ და არასწორ მიდგომასთან გვაქვს საქმე, ამიტომ აუცილებელია საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება და სწორი პოლიტიკის გატარებამ მიმართულებით

ქვემოთნები მიზნისთვის „გენდერული თანასწორობა“:

- ყველა ადგილას ქალებისა და გოგონების მიმართ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრა.
- ყველა ქალისა და გოგონას მიერ საჯარო და კერძო სფეროებში ძალადობის ყველა ფორმის, მათ შორის ტრეფიკინგის და სექსუალური და სხვა ტიპის ექსპლუატაციის, აღმოფხვრა.
- ყოველგვარი მავნე პრაქტიკის, როგორებიც არის ბავშვთა ქორწინება, ადრეულ ასაკში და იძულებით ქორწინება, ასევე ქალთა წინადაცვეთა აღმოფხვრა.
- აუნაზღაურებელი ზრუნვისა და საოჯახო საქმიანობის აღიარება და დაფასება საოჯახო მეურნეობასა და ოჯახში საზიარო პასუხისმგებლობის დამკვიდრების მეშვეობით. ასევე საჯარო სერვისების, ინფრასტრუქტურისა და სოციალური დაცვის მომსახურების უზრუნველყოფა.
- პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ქალთა სრული და ეფექტიანი მონაწილეობისა და თანასწორი შესაძლებლობების, ასევე გადაწყვეტილების მიღების ყველა დონეზე ლიდერობის უზრუნველყოფა.
- სქესობრივი და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის დაცვაზე და რეპროდუქციულ უფლებებზე საყოველთაო ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, მოსახლეობისა და განვითარების საკითხებზე საერთაშორისო კონფერენციის შეთანხმებული სამოქმედო

პროგრამით და პეკინის სამოქმედო პლატფორმით, ასევე მათი გადასინჯვის მიზნით გამართული კონფერენციების დასკვნითი დოკუმენტებით.

- რეფორმების გატარება იმ მიზნით, რომ ქალებს მიენიჭოთ მამაკაცების თანასწორი უფლებები ეკონომიკურ რესურსებზე, მიწისა და სხვა ფორმის ქონების, ფინანსური სერვისების, მემკვიდრეობისა და ბუნებრივი რესურსების ფლობაზე წვდომა და კონტროლი, ეროვნული კანონების შესაბამისად.
- მოწინავე ტექნოლოგიების, კერძოდ, საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენების გაფართოება ქალთა გაძლიერების ხელშეწყობის მიზნით.
- გენდერული თანასწორობის ხელშეწყობისთვის ჯანსაღი პოლიტიკისა და კანონმდებლობის შემუშავება და ყველა ქალსა და გოგონას შესაძლებლობების გაძლიერება.

ფაქტები და მონაცემები:

- ✓ მსოფლიოს მასშტაბით 750 მილიონი ქალია დაქორწინებული 18 წლამდე ასაკში და სულ მცირე 200 მილიონი ქალი გამხდარა გენიტალიების დასახიჩრების მსხვერპლი მსოფლიოს 30 ქვეყანაში. 2000 წელთან შედარებით ეს მაჩვენებელი საგრძნობლადაა შემცირებული გოგონების ნახევრიდან მესამედამდე 2017 წელს.
- ✓ მსოფლიოს 18 ქვეყანაში ქმარს სამართლებრივად აქვს უფლება მეუღლეს აუკრძალოს მუშაობა; მსოფლიოს 39 ქვეყანაში გოგონებს და ბიჭებს არ აქვთ თანაბარი მემკვიდრეობითი უფლებები, ხოლო მსოფლიოს 49 ქვეყანას ჯერ კიდევ არ აქვს სათანადო კანონმდებლობა, რომლითაც უზრუნველყოფილი იქნებოდა ქალების ოჯახური ძალადობისგან დაცვა.
- ✓ უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში ყოველი მეხუთე ქალი (რომელთა 19%-ს შეადგენს 15-49 წლამდე ასაკის ქალი) გამხდარა ფიზიკური ან/და სექსუალური შევიწროვების მსხვერპლი საკუთარი პარტნიორის მხრიდან. თუმცა, ჯერ კიდევ 49 ქვეყანას არ აქვს სათანადო კანონმდებლობა იმისათვის, რათა ქალები დაიცვას მსგავსი ძალადობისგან.
- ✓ მაშინ, როდესაც მსოფლიოს მასშტაბით ქალებმა მნიშვნელოვნად გაიკვალეს გზა პოლიტიკურ ცხოვრებაში, მათი წარმომადგენლობა ეროვნულ პარლამენტში შეადგენს 23.7%-ს, რაც ჯერ კიდევ შორსარის პარიტეტულობისგან.
- ✓ ამ ეტაპზე მხოლოდ 46 ქვეყანაში უკავიათ ქალებს ეროვნული პარლამენტის 30%-ზე მეტი მანდატი.
- ✓ ქალების მხოლოდ 52%-მა მიიღო დამოუკიდებელი გადაწყვეტილება მათი ქორწინების, სქესობრივი კავშირის, კონტრაცეპტივების გამოყენების ან ჯანმრთელობაზე ზრუნვის შესახებ.
- ✓ მსოფლიოს მასშტაბით ქალების მხოლოდ 13% არის სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთის მფლობელი.
- ✓ ჩრდილოეთ აფრიკაში ქალების წილი არასასოფლო-სამეურნეო სექტორში ანაზღაურებადი სამუშაოების მხოლოდ მეხუთედს შეადგენს. ქალების პროცენტული რაოდენობა, რომლებიც დასაქმებულნი არიან სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის გარდა სხვა ანაზღაურებად სფეროში 1990 წლიდან 2015 წლის პერიოდში გაიზარდა 35%-დან 41%-მდე.

- ✓ 100-ზე მეტმა ქვეყანამ მიიღო ზომები და გამოყო ბიუჯეტი გენდერული თანასწორობის ხელშესაწყობად.
- ✓ სამხრეთ აზიაში გოგონების ადრეული ქორწილების რაოდენობა 40%-ით შემცირდა
- ✓ მეტი ქალი იკავებს მენეჯერულ პოზიციებს. საშუალოდ პარლამენტში 25%-მდე ქალია, ადგილობრივ თვითმმართველობებში - 36%.

პანდემიის დროს

- ✓ მიუხედავად იმისა, რომ კოვიდთან საბრძოლველად წინა ხაზზე 70% სოციალური მუშაკების და მედპერსონალის სახით ქალები იყვნენ წარმოდგენილები, ისინი ნაკლებად მონაწილეობდნენ გადაწყვეტილების მიმღებ საბჭოებში, რაც მათ პრობლემების ასახვას უშლიდა ხელს.
- ✓ ქვეყნებში კარანტინს და ჩაკეტვას მოჰყვა ოჯახური ძალადობების (ფიზიკური, სექსუალური და ფსიქოლოგიური) რაოდენობის გაზრდა სულ მცირე 30%-ით.
- ✓ ქალების დატვირთვა არაპროპორციულად გაიზარდა, მათ მოუწიათ არაანაზღაურებად საოჯახო საქმეებში მეტი საათის დახარჯვა.

ტერმინები

გენდერი - ქალებისა და მამაკაცების სოციალურად კონსტრუირებულ როლებია, რომელიც მიეწერებათ მათ სქესობრივი ნიშნის მიხედვით. ამდენად გენდერული როლები დამოკიდებულია კონკრეტულ სოციო-ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და კულტუროლოგიურ კონტექსტზე და განიცდის სხვადასხვა ფაქტორების გავლენას რასის, ეთნიკურობის, კლასის, სექსუალური ორიენტაციის და ასაკის მიხედვით. გენდერული როლების შესწავლა ხდება და ფართოდ განსხვავდება თითოეული კულტურის ფარგლებში და კულტურებს შორის. თანამედროვე კვლევებში ყველა ავტორი ეყრდნობა გენდერის, როგორც სოციალური სქესის გაგებას. „გენდერი“ მიუთითებს მათ ფსიქოლოგიურ, სოციალურ და კულტურულ თავისებურებებზე.

გენდერის და განვითარების ინდექსი წარმოადგენს ადამიანის განვითარების ინდექსს, რომელიც მხოლოდ ქალების მონაცემებზე დაყრდნობით არის გამოთვლილი. ის სამი თანაბრად შეწონილი კომპონენტისგანაა შედგენილი - განათლება, ჯანმრთელობა და შემოსავალი.

გენდერული გაძლიერების საზომი აჩვენებს, შეუძლიათ თუ არა ქალებს მიიღონ მონაწილეობა პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და გადაწყვეტილების მიღების პროცესებში. ასახავს 3 მნიშვნელოვან ასპექტს:

- ✓ პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობა და გადაწყვეტილების მიღების საშუალება;
- ✓ ეკონომიკაში ჩართულობა და გადაწყვეტილებების მიღების საშუალება;
- ✓ ეკონომიკური რესურსების ფლობა.

გენდერული უთანასწორობის ინდექსი აფასებს ქალების არახელსაყრელ პირობებს სამი მიმართულებით: რეპროდუქციული ჯანმრთელობა, გაძლიერება და ჩართულობა შრომით ბაზარზე.

გენდერული სხვაობის ინდექსი (Gender Gap Index - GGI) ზომავს, არსებობს თუ არა განსხვავება ქალებისა და მამაკაცების მიერ დაკავებულ პოზიციებს შორის, გამოყოფილ კრიტერიუმთან მიმართებაში. გენდერული განსხვავების ინდექსის შემადგენელი კრიტერიუმებია:

- ✓ ეკონომიკაში მონაწილეობა და შესაძლებლობები;
- ✓ ხელმისაწვდომობა განათლებაზე;
- ✓ ჯანმრთელობა და სიცოცხლის ხანგრძლივობა;
- ✓ პოლიტიკური ჩართულობა;

გენდერული უთანასწორობის მიზეზები

ქალები და გოგონები წარმოადგენენ მსოფლიოს მოსახლეობის ნახევარს და შესაბამისად, მისი პოტენციალის ნახევარს. მაგრამ, დღეს გენდერული უთანასწორობა სოციალური პროგრესის სტაგნაციის გამომწვევი მიზეზია. ქალები კვლავაც ნაკლებად არიან წარმოდგენილნი გადაწყვეტილების მიმღებებად ყველა დონეზე. მთელს მსოფლიოში ქალები და გოგონები არაპროპორციულად დიდი დოზით არიან ჩართულები აუნაზღურებელ საშინაო სამუშაოში.

გოგონების წინაშე არსებული უთანასწორობა შეიძლება დაიწყოს დაბადებიდან და გაგრძელდეს მთელი ცხოვრება. ზოგიერთ ქვეყანაში გოგონებს არ აქვთ უფლება მიიღონ სასურველი განათლება, ჯანდაცვა ან თუნდაც იკვებონ სრულფასოვნად, რაც იწვევს სიკვდილიანობის უფრო მაღალ მაჩვენებელს.

გენდერული უთანასწორობის უმთავრეს მიზეზებს შორის შეიძლება გამოიყოს შემდეგი:

განათლებაზე არათანაბარი ხელმისაწვდომი - მთელს მსოფლიოში, ქალებს ჯერ კიდევ მამაკაცებზე ნაკლებად მიუწვდებათ ხელი განათლებაზე. 15-24 წლამდე ახალგაზრდა ქალების ნახევარს არ მიუღია დაწყებითი განათლება. სწორედ ახალგაზრდა ქალების ჯგუფი შეადგენს იმ ადამიანების 58% -ს, რომლებსაც არ აქვთ წიგნიერების საბაზისო უნარები. როდესაც გოგონებს არ ექვთ ბიჭების დონის განათლება, ეს დიდ გავლენას ახდენს მათ მომავალზე, არ ხდის მათ კონკურენტუნარიანებს შრომის ბაზაზე და შესაბამისად ვერ ხდის მათ ეკონომიკურად დამოუკიდებლებს.

დასაქმებისას თანასწორობის ნაკლებობა - ქვეყნების მცირე რაოდენობა აძლევს ქალებს იგივე ლეგალურ სამუშაო უფლებებს, როგორც მამაკაცებს. სინამდვილეში, ეკონომიკის უმეტეს სექტორში ქალებს მხოლოდ 2/3 იმ უფლებების აქვთ, რაც მამაკაცებს ეძლევათ. იგივე ეხება ანაზღაურებასაც, ქალები მამაკაცებზე ნაკლებს გამოიმუშავენ, ხშირად ერთი და იგივე პოზიციაზე. კვლევები აჩვენებს, რომ გენდერული თანასწორობისკენ გადადგმული ნაბიჯებიდან, ყურადღება დასაქმების ლეგალურ ასპექტებს უნდა მიექცეს. ასევე აღსანიშნავია, რომ ქალები სახლში ბევრად მეტ აუნაზღაურებელ სამუშაოს ასრულებენ, რაც მათთვის დამატებითი ტვირთია და არ აძლევს საშუალებას მეტად კონცენტრირდნენ კარიერაზე, პროფესიულ განვითარებაზე, თუ დასვენებაზე. აღსანიშნავია, რომ ფერადკანიან ქალებს კიდევ მეტი ბარიერი ხვდებათ სამუშაო ადგილზე.

სამართლებრივი დაცვის ნაკლებობა - მსოფლიო ბანკის კვლევის თანახმად, მილიარდზე მეტი ქალი სამართლებრივად ვერ იცავს თავს ოჯახში სექსუალური, ფიზიკური და ეკონომიკური ძალადობისგან. ბევრ ქვეყანაში ასევე არ არსებობს სამართლებრივი დაცვის საშუალება სამუშაო ადგილზე, სკოლაში და საზოგადოებაში, როდესაც ქალები შევიწროვებულები არიან. სამართლებრივი დაცვის გარეშე, ქალებს ხშირად უწევთ გადაწყვეტილების მიღებისას კომპრომისზე წასვლა და ძალადობასთან შეგუება. ასევე ხშირია, როცა ქალებს არ აქვთ უფლება საკუთრებაზე, ოჯახი მას განიხილავს, რომ გათხოვების შემდეგ ოჯახს დატოვებს, საკუთრებას კი ვაჟიშვილებს უნაწილებს. ეს მანკიერი პრაქტიკა ქალს დაუცველს ტოვებს. ისინი

ვერ ახერხებენ საკუთარი პოტენციალის სრულ რეალიზებას. ფერადკანიან ქალებს მეტი ბარიერი ხვდებათ სამართლებრივი დავებისას.

საკუთარ სხეულზე და ცხოვრებაზე კონტროლის ნაკლებობა - ბევრი ქალი მოკლებულია არჩევანს, როდის გათხოვდეს, როდის გახდეს მშობელი. არ მიუწვდება ხელი ოჯახის დაგეგმვის სერვისზე ან ჩასახვის საწინააღმდეგო საშუალებებზე როგორც ფიზიკურად, ისე ეკონომიკურად, ასევე კულტურული/რელიგიური წინააღმდეგობის გამო. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემებით, ეს პრობლემა 200 მილიონზე მეტ ქალს ეხება. ასეთი ქალები ხშირად ფინანსურად დამოკიდებულნი ხდებიან სხვა პირზე ან სახელმწიფოზე, შედეგად, კარგავენ თავისუფლებას. გლობალური მასშტაბით, ორსულობის დაახლოებით 40% არ არის დაგეგმილი და მათი 50% აბორტით მთავრდება, 38% კი მშობიარეს ან ჩვილის სიკვდილით.

უხარისხო სამედიცინო მომსახურება - კონტრაცეფციაზე შეზღუდული ხელმისაწვდომობის გარდა, ქალები ზოგადად იღებენ უფრო დაბალი ხარისხის სამედიცინო მომსახურებას, ვიდრე მამაკაცები. ეს დაკავშირებულია გენდერული უთანასწორობის სხვა მიზეზებთან, როგორიცაა განათლების ნაკლებობა ეკონომიკური შესაძლებლობები, რაც ქალებს სიღარიბეში აგდებს და შესაბამისად, მიღებული სამედიცინო მომსახურებაც არაა მაღალი ხარისხის, ან საერთოდ მიუწვდომელია. შესაბამისად, ბევრი ქალი ცხოვრობს სხვადასხვა ავტომუნური დარღვევებითა და ქრონიკული ტკივილებით, რაც მის პროდუქტიულობას, შესაძლებლობებს აქვეითებს.

რელიგიური თავისუფლების ნაკლებობა - რელიგიისგან თავისუფლების შეზღუდვა ყველაზე მეტად ქალებზე აისახება. მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის თანახმად, როდესაც ექსტრემისტული იდეოლოგიები (როგორიცაა ISIS) საზოგადოებაში ვრცელდება, ეს ზღუდავს რელიგიის თავისუფლებას, გენდერული უთანასწორობა უარესდება. ჩატარებულ კვლევებში რელიგიური შეუწყნარებლობა დაკავშირებულია ეკონომიკაში ქალების მონაწილეობასთან. მათ ეკრძალებათ საზოგადოებრივ და ეკონომიკურ საქმიანობაში ჩართვა, მათი ვალდებულებები ოჯახის მოვლით შემოიფარგლება. მეტი რელიგიური თავისუფლება ეკონომიკურ პროგრესზე პირდაპირ გავლენას ახდენს.

კულტურული საფუძვლები - არანაკლებ მნიშვნელოვანია იმის ცოდნა, რა გენდერულ როლს აკისრებს საზოგადოება თითოეული სქესის წარმომადგენლებს. ეს როლები შესაძლოა ზღუდავდეს ადამიანის ქცევას. ხშირად ტრადიციული კულტურაც ქალის როლს განიხილავს მხოლოდ ოჯახთან მიმართებაში. მათ ეკრძალებათ საზოგადოებრივ და ეკონომიკურ საქმიანობაში ჩართვა, მათი ვალდებულებები ოჯახის მოვლით შემოიფარგლება. ხშირად გოგონასა და ბიჭს ოჯახში სხვადასხვანაირად ზრდიან. პატრიარქალური კულტურისთვის დამახასიათებელია ვაჟიშვილის ყოლის სურვილი. ამის ახსნა მრავალი ფაქტორით შეიძლება, უპირველესად კი იმით, რომ განვითარებად ქვეყნებში არ არსებობს ან ძალიან სუსტადაა განვითარებული ხანდაზმულთა სოციალური დაზღვევის და საპენსიო სისტემა, ამდენად, მშობელს ურჩევნია ვაჟიშვილი, რომელიც ქორწინების შემდეგ მათ სახლში დარჩება და მშობლებს მოუვლის. ქალიშვილი კი თხოვდება და მშობლების სახლიდან მიდის, ის უფრო მეტად ახალშექმნილ ოჯახზე ზრუნავს. მეტიც – ზოგიერთ საზოგადოებაში, როდესაც ამბობენ, რომ, მაგალითად, 4 შვილი ჰყავთ, ეს მათი ვაჟიშვილების რაოდენობას აღნიშნავს. გახშირდა შერჩევითი აბორტიც, რაც ქალიშვილის ყოლის არასასურველობიდან გამომდინარეობს. კულტურულ კონტექსტში გენდერული როლები ცვალებადია; იცვლება პასუხისმგებლობები, მოლოდინები, უფლებები.

პოლიტიკური წარმომადგენლობის ნაკლებობა - 2019 წელს მსოფლიოში საშუალოდ 24.3% ადგილი ეკავათ ქალებს პარლამენტში. ამავე წლის მონაცემებით მხოლოდ 11 სახელმწიფოს მეთაური იყო ქალი. წლების განმავლობაში ამ სფეროში პროგრესის მიუხედავად, ქალები მაინც ნაკლებად არიან წარმოდგენილნი მთავრობაში და პოლიტიკურ პროცესებში. ეს ნიშნავს, რომ გარკვეულ საკითხებს, რომლებიც ქალებისთვის არის მნიშვნელოვანი, ნაკლები მხარდამჭერი ჰყავს (დეკრეტული შვებულება და ბავშვზე ზრუნვა, დახმარებები, გენდერული თანასწორობის კანონები, კვოტირება) და ხშირად უგულებელყოფილია.

საზოგადოებრივი აზროვნება - ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი მიზეზის აღმოფხვრას ჭირდება საზოგადოებრივი აზრის ჩამოყალიბება, ტრადიციული ქალი/კაცის როლებს შესახებ ცნობიერების ამაღლება, გენდერული თანასწორობის აღიარება და ძალისხმევის ამ მიმართულებით წარმართვა. ამას კი სასკოლო პროგრამებში, საკანონმდებლო დონეზე გენდერული მეინსტრიმინგი ჭირდება.

როგორ იზომება გენდერული თანასწორობა

გენდერული თანასწორობის დადგენა აუცილებელია, რომ ვიცოდეთ უთანასწორობის მასშტაბები, შეგვეძლოს მონაცემებზე დაყრდნობით გადაწყვეტილებების მიღება. დღეისთვის არაერთი საზომი გამოიყენება, მათგან რამდენიმეზე შევჩერდეთ.

გენდერის და განვითარების ინდექსი წარმოადგენს ადამიანის განვითარების ინდექსს (Human Development Index, HDI), რომელიც ქალების და კაცების მონაცემების სეგრეგაციით გამოითვლება. შესაბამისად, გენდერის და განვითარების ინდექსის შემადგენელი კომპონენტები ემთხვევა ადამიანის განვითარების ინდექსის კომპონენტებს და განსხვავება ამ ორ ინდექსს შორის ასახავს გენდერულ უთანასწორობას. გენდერის და განვითარების ინდექსი, ისევე, როგორც ადამიანის განვითარების ინდექსი, სამი თანაბრად შეწონილი კომპონენტისგანაა შედგენილი:

ჯანმრთელობა იზომება ცხოვრების მოსალოდნელი ხანგრძლივობით;

განათლება - წერა-კითხვის დონით და მოსწავლეთა კომბინირებული ჩარიცხვის პროცენტული ოდენობით სწავლების პირველ, მეორე და მესამე საფეხურებზე,

შემოსავალი იზომება ერთ სულ მოსახლეზე მთლიანი ეროვნული შემოსავლით აშშ დოლარში, მსყიდველობითი უნარიანობის პარიტეტის გათვალისწინებით.

ინდექსის სკალა 0-დან 1-მდე მერყეობს, სადაც 0.8-1 ასახავს ადამიანის მაღალი განვითარების დონეს, 0.5-0.79 - საშუალოს, ხოლო 5-ზე ნაკლები - დაბალს.

გენდერული გაძლიერების საზომი აჩვენებს, შეუძლიათ თუ არა ქალებს მიიღონ მონაწილეობა პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და გადაწყვეტილების მიღების პროცესებში. გენდერული გაძლიერების საზომი ასახავს იმ უთანასწორობას, რომელიც არსებობს ქალებსა და მამაკაცებს შორის სამი მიმართულების მიხედვით:

პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობა და გადაწყვეტილების მიღების საშუალება, რომელიც გამოითვლება ქალი და მამაკაცი პარლამენტარების პროცენტული შეფარდების მიხედვით;

ეკონომიკაში ჩართულობა და გადაწყვეტილებების მიღების საშუალება, რომელიც გამოითვლება ორი პარამეტრის - ქალი და მამაკაცი კანონმდებლების, მაღალი

თანამდებობის პირების და მენეჯერების პროცენტული შეფარდებებისა და ტექნიკურ /კვალიფიცირებულ მუშახელს შორის ქალისა და მამაკაცის პროცენტული შეფარდებების მიხედვით.

ეკონომიკური რესურსების ფლობა, რომელიც გამოითვლება ქალების და მამაკაცების მიერ გამოთქმავებული ანაზღაურების მიხედვით (შემოსავალი იზომება აშშ დოლარში მსყიდველობითი უნარიანობის პარიტეტით).

თითოეული კომპონენტისთვის გამოითვლება პროცენტი. საბოლოო გენდერული გაძლიერების საზომის მაჩვენებლები მიიღება ზემოაღნიშნული სამი კომპონენტის თანაბრად განაწილებული ეკვივალენტის პროცენტის საშუალოს გამოთვლით. მაჩვენებლები განაწილებულია 0-დან 1-მდე სკალაზე, სადაც მიღებული ქულა ასახავს სამივე კომპონენტის მიხედვით თანაბრად განაწილებული ეკვივალენტის პროცენტს, ანუ აღნიშნული კომპონენტების მიხედვით განსხვავებას ქალების და მამაკაცების მიერ დაკავებულ პოზიციებში. შესაბამისად, ქულა 1 არის იდეალური თანასწორობა, სადაც თანაბრად განაწილებული ეკვივალენტი ემთხვევა მიღებულ ქულას.

გენდერული უთანასწორობის ინდექსი აფასებს ქალების არახელსაყრელ პირობებს სამი მიმართულებით - რეპროდუქციული ჯანმრთელობა, გაძლიერება და ჩართულობა შრომით ბაზარზე. ინდექსი აჩვენებს, აღნიშნული მიმართულებების მიხედვით, ქალებსა და მამაკაცებს შორის არსებული უთანასწორობით გამოწვეულ ადამიანების განვითარების დანაკარგს. მაჩვენებლები განაწილებულია 0-დან 1-მდე სკალაზე, სადაც 0 ქალებისა და მამაკაცებისთვის არსებულ თანაბარ პირობებზე მიუთითებს, ხოლო 1 აჩვენებს, რომ ქალები სამივე მიმართულების მიხედვით სრულიად არახელსაყრელ პირობებში ცხოვრობენ. ინდექსი გამოითვლება ორივე სქესის მონაცემების საშუალოს გამოთვლით. რაც უფრო დიდია განსხვავება ქალისა და მამაკაცის მაჩვენებლებს შორის, მით უფრო ნაკლებია ინდექსის საბოლოო ქულა. მიმართულებების გამოთვლისას გამოიყენება შემდეგი ინდიკატორები:

ჯანმრთელობა - დედების სიკვდილიანობის მაჩვენებელი, მოზარდთა შობადობის მაჩვენებლები;

გაძლიერება - პარლამენტში ორივე სქესის წარმომადგენელთა თანაფარდობა, მიღწევები განათლების მეორე და მესამე საფეხურზე;

შრომით ბაზარზე ჩართულობა.

გენდერული სხვაობის ინდექსი (Gender Gap Index - GGI) ზომავს, არსებობს თუ არა განსხვავება ქალებისა და მამაკაცების მიერ დაკავებულ პოზიციებს შორის, გამოყოფილ კრიტერიუმთან მიმართებაში. გენდერული სხვაობის ინდექსის მიზანია გამოავლინოს, თუ რამდენად ახლოს არის ქვეყანა გენდერულ თანასწორობასთან. ამ მიზნის მისაღწევად, თითოეული კრიტერიუმი მოიცავს რამდენიმე ინდიკატორს. ქულები და რეიტინგები, გამოთვლილია ყველა კრიტერიუმისა და ინდიკატორისთვის. ასევე, გენდერული სხვაობის ინდექსი გამოითვლება როგორც რაოდენობრივ, ისე თვისებრივ მონაცემებზე დაყრდნობით. ინდექსის შემადგენელი კრიტერიუმებია:

ეკონომიკაში მონაწილეობა და შესაძლებლობები - შემადგენელი ინდიკატორებია შრომით ბაზარზე ჩართულობის, შემოსავლის, ხელფასის ოდენობა ერთი და იმავე სამუშაოსთვის, კანონმდებლების, ხელმძღვანელი პირების, მენეჯერების, და

პროფესიული/ტექნიკური მუშაკების შეფარდება ქალისა და მამაკაცის მაჩვენებლების მიხედვით;

ხელმისაწვდომობა განათლებაზე - შემადგენელი ინდიკატორებია წერა-კითხვის ცოდნის, განათლების პირველ, მეორე და მესამე საფეხურზე ჩარიცხვის შეფარდება ქალისა და მამაკაცის მაჩვენებლების მიხედვით;

ჯანმრთელობა და სიცოცხლის ხანგრძლივობა - შემადგენელი ინდიკატორებია სქესთა თანაფარდობა დაბადებისას, და ჯანმრთელი სიცოცხლის ხანგრძლივობის ქალისა და მამაკაცის მაჩვენებლების შეფარდება;

პოლიტიკური ჩართულობა - შემადგენელი ინდიკატორებია ქალისა და მამაკაცის მაჩვენებლებს შორის შეფარდება პარლამენტარების და მინისტრების რაოდენობის მიხედვით, და ქალის, როგორც ქვეყნის პირველი პირის მმართველობის წლები.

უთანასწორობის გამოსათვლელად გამოიყენება შემადგენელი ინდიკატორების თანაფარდობა და ქვეყანასამის მიხედვით ენიჭება ქულა. მაგალითად, თუ ქალი მინისტრების რაოდენობა შეადგენს 20%, მაშინ $20/80=0.25$ - ანუ, მაჩვენებლებს შორის შეფარდება აღნიშნავს თითოეული ინდიკატორის ქულას. შესაბამისად, ინდექსის კრიტერიუმებისა და ინდიკატორებისთვის 1 ქულა აღნიშნავს თანასწორობას (შეფარდებაა 50/50), ხოლო 0 ქულა - უთანასწორობას. 1 არის მაქსიმალური ქულა, რომელიც შეიძლება მიენიჭოს თითოეულ ინდიკატორს. ინდექსის გამოსათვლელად გამოიყენება უკანასკნელი 6 წლის მონაცემებიდან უახლესი და ხელმისაწვდომი მონაცემი.

როგორი პროგრესი გვაქვს მიღწეული?

პროგრესი ნელია, 2019 წელს ქალებმა დაიკავეს მენეჯერული თანამდებობების მხოლოდ 28 პროცენტი მსოფლიოში

გენდერული თანასწორობის ხელშეწყობა საერთაშორისო ვალდებულებებმა განაპირობა. გაუმჯობესება ზოგიერთ სფეროში გვხვდება:

- ✓ დაწყებითი განათლება, სადაც ბიჭები და გოგონები თითქმის თანაბრადაა წარმოდგენილი;
- ✓ კანონმდებლობით ადრეულ ასაკში ქორწინებების შესაზღუდად გაიზარდა ქორწინების ლეგალური ასაკი;
- ✓ ქალთა სასქესო ორგანოების დასახიჩრება შემცირდა ბოლო წლებში, თუმცა არალეგალურად მსგავსი პრაქტიკა კვლავ სახეზეა, ხშირია ამ პროცედურის ჩატარებისას ინფექციის შეტანა ან სისხლდენა, რის შედეგადაც გოგონები იღუპებიან;
- ✓ ქალების წარმომადგენლობა პოლიტიკურ ასპარეზზე უფრო მაღალია, ვიდრე ოდესმე, ბევრგან ეს კვოტირების შემოღების შედეგად გახდა შესაძლებელი.

გენდერთან დაკავშირებული რა გამოწვევები რჩება?

დაპირება სამართლიანი და თანასწორი მსოფლიოს შესახებ, სადაც ყველა ქალი და გოგო სარგებლობს სრული გენდერული თანასწორობით და სადაც მათი უფლებამოსილებისთვის

ყველა სამართლებრივი, სოციალური და ეკონომიკური ბარიერი მოხსნილია, შეუსრულებელი რჩება.

- ✓ ამ მიზნის შესრულება COVID-19 პანდემიამ კიდევ უფრო შორს გადასწია. მრავალ გოგოს და ქალს, მათ შესაძლებლობებს ისწავლონ და იმუშაონ ზიანი მიაღწა.
- ✓ მსოფლიოში, 15-49 წლამდე ქალების 35%-ს განუცდია ფიზიკური და/ან სექსუალური ძალადობა. 15-19 წლის 3 გოგოდან 1 კვლავ გენიტალიების დასახიჩრების მანკიერი პრაქტიკის მსხვერპლია, რასაც ადგილი აქვს აფრიკისა და ახლო აღმოსავლეთის 30 ქვეყანაში.
- ✓ ჯანდაცვის სერვისებზე ნაკლები ხელმისაწვდომობა, შესაბამისად მეტი ინფექცია (მათ შორის აივ/შიდსი), მშობიარობის გართულებები, უნაყოფობა და სიკვდილი.
- ✓ გენდერული თანასწორობის განვითარება ქვეყნების პოტენციალის სრულად წარმოჩენისთვის და მათი განვითარებისთვის

რა შეგვიძლია გავაკეთოთ ამ საკითხების მოსაგვარებლად?

- ✓ საკანონმდებლო ბაზის, განათლების, ჯანდაცვის დოკუმენტების გენდერულ ჭრილში გადახედვა და მათი ცვლილება.
- ✓ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება,
- ✓ გოგონათა და ქალთა გაძლიერება
- ✓ სქესობრივი განათლება
- ✓ გოგონებთან და ქალებთან ერთად ბიჭების და მამაკაცების ცნობიერებაზე მუშაობა
- ✓ მიეცით ოჯახიდან მაგალითი, თუ როგორ აქვთ გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში ცოლ-ქმარს თანაბარი უფლებები.
- ✓ წახალისეთ საგანმანათლებლო დაწესებულებები, რომ უზრუნველყონ სტიპენდიები გოგონებისთვის, რათა მოხდეს სწავლაზე თავის დანებების პრევენცია.
- ✓ თქვენი კომპეტენციების ფარგლებში დაეხმარეთ ქალებს თავიანთი კარიერის დაგეგმვასა და განვითარებაში, უფლებების დაცვაში და გაძლიერებაში.

მე რისი გაკეთება შემიძლია

- ✓ უნდა იცოდეთ ადამიანის უფლებები და დაიცვათ ისინი, მიუხედავად იმისა გოგო ხართ თუ ბიჭი.
- ✓ დაინტერესდით ქვეყანაში ქალთა უფლებრივი მდგომარეობით (მაგ., <https://idfi.ge/ge/study-career-in-civil-service-and-gender-equality> https://idfi.ge/ge/the_impact_of_new_coronavirus_pandemic_on_domestic_violence_against_women), ნახეთ სად არის თქვენი მოხალისეობრივი საჭიროება და ჩაერთეთ ღონისძიებებში.
- ✓ მოუსმინეთ ლექციებს, გაიარეთ ტრენინგი გენდერის თემაზე, მოაწყვეთ სკოლაში განხილვები, რომ ამაღლდეს საკითხზე ცნობიერება.
- ✓ გამოიყენეთ გენდერული კალკულატორი <https://widgets.weforum.org/gender-gap-calculator/index.html>, რომელიც მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის მიერ არის შემუშავებული, ქვეყნის, სქესის დაბადების თარიღის შეყვანის შემდეგ კალკულატორი ითვლის თუ რამდენი წელი გვაშორებს რეალურ თანასწორობამდე ქალებსა და მამაკაცებს შორის. გამოთვალეთ საქართველოს მონაცემები, ასევე შეისწავლეთ

პარლამენტის და მთავრობის წევრთა შორის რა წილია ქალებით დაკომპლექტებულ გამართეთ დისკუსია.

- ✓ დაუმეგობრდით სხვა სკოლებს და გაცვალეთ წიგნები, მოაწყვეთ ერთობლივი დისკუსიები.

გამოყენებული ლიტერატურა:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/>

170 daily actions to transform our world, 2019

<https://sdg.gov.ge/goals-all>

<https://developmentgoals.wordpress.com/2013/04/23/gender/>

გენდერული თანასწორობის შეფასება საქართველოში საერთაშორისო ინდექსების და რეიტინგების მიხედვით, CSS, 2012

<http://mastsavlebeli.ge/?p=994>